

Autor materiálu: Mgr. Ivo Černý
Název materiálu: VY_12_INOVACE_02.05_Dě_Stalin
Ročník: 1.
Vzdělávací oblast / téma: Dějepis
Datum (období) tvorby: Červen 2013
Anotace: Materiál slouží k seznámení s osobností Stalina

**Materiál je určen k bezplatnému používání pro potřeby výuky a vzdělávání na všech typech škol a školských zařízení.
Jakékoliv další používání podléhá autorskému zákonu.**

Tento výukový materiál vznikl v rámci Operačního programu Vzdělání pro konkurenceschopnost.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Stalin

Josif Vissarionovič Džugašvili

Stalin: „Já vím, že vy, Čechoslováci, nám Rusům nedůvěřujete. Ani vy, dr. Beneši, nám nedůvěřujete!“

Beneš: „Ano!“

Stalin: „Avšak já vás ujišťuji, že dodržíme smlouvu, kterou jsme s vámi uzavřeli – že Československo bude svobodná a nezávislá země a že my se nebudeme vměšovat do vašich vnitřních záležitostí. Jak to budete dělat, takové to budete mít.“

(Stalinův přípitek na večeři na Benešovu počest, když se na jaře 1945 vracel z londýnského exilu přes Moskvu do Československa)

Mládí (1878–1900)

- Narodil v gruzínském městě Gori 18.prosince 1878, ale on tvrdil, že to bylo 21.prosince.
- Otec byl obuvník a pravděpodobně pijan. Matka pravoslavná křesťanka.
- V 16 letech vstoupil na přání své matky do pravoslavného semináře.....o 3 roky později vyloučen za nedostavení se ke zkouškám. (V té době již byl členem podzemní organizace sociálních demokratů).

Revolucionář (1900–1917)

- Od přelomu let 1900/1901 byl hledán carskou policií jako obzvláště nebezpečný zločinec a levicový radikál.
- V dubnu 1902 byl zatčen a uvězněn, půldruhého roku poté byl odeslán na Sibiř, odkud následně uprchnul.
- V roce 1906 byl podruhé zatčen a z vazby utekl.
- 13. června 1907 zorganizoval přepadení transportu peněz do Tbiliské banky – na rušné ulici, cca 50 mrtvých. Peníze byly předány do stranické pokladny.
- V roce 1908 byl Stalin opět zatčen, dle oficiálního životopisu za ilegální politickou činnost, pravděpodobně ale spíše za vydírání obchodníků v Tbilisi
- V následujících letech se ve Stalinově životě rychle střídala zatčení, vyhnanství, útoky.
- V roce 1913 byl zatčen a Ochranka s ním tentokrát neměla slitování. Skončil ve stanici Kurejka, jednom z nejhorších míst na Sibiři.
- V roce 1917 využil pádu carského režimu a vrátil se do Petrohradu.
- Během říjnového převratu hrál Stalin klíčovou úlohu společně s Leninem a Trockým.

Občanská válka (1917–1920)

- Po uchopení moci bolševiky Lenin sestavil vládu, v níž se Stalin stal komisařem pro národnostní problematiku.
- Jejich plán byl prostý – ovládnout Rusko a pak si znovu podmanit jeho okrajové provincie – jednu po druhé.
- Stalin byl vyslán na frontu, aby prospíval straně tam. Dostal za úkol obranu Caricynu a zajištění dodávek obilí pro centrální Rusko. Tam se oženil s Naděždou Allilujevovou.
- Úkol zadaný Leninem nakonec splnil, ale pomocí metod, které často vadily i jeho spolustraníkům. (Vyvražďování rodin všech podezřelých z nedostatku loajality).
- V letech 1919–1920 se účastnil poslední velké fáze obnovy ruského impéria – úderu Rudé armády proti Polsku. (Lenin i Stalin věřili, že mohou ovládnout část Evropy).

Boj o nástupnictví (1920–1927)

- V roce 1921 byl Stalin znovu zvolen do politbyra a o rok později se stal generálním tajemníkem strany.
- V roce 1922 se střetl se samotným Leninem (rozbuškou se stala Stalinova idea přeměnit svazové republiky na autonomní oblasti).
- Proto se Lenin hodlal spojit s Trockým a Stalina zničit, ale jeho zdravotní stav mu to nedovolil a následně umírá.
- Po smrti Lenina byli tito muži nejdůležitějšími aktéry boje o nástupnictví : Josif Vissarionovič Stalin, Lev Davidovič Trockij, Grigorij Zinovjev, Lev Kameněv, Alexej Rykov, Nikolaj Bucharin, Michail Tomsij.
- V následujících pěti letech Stalin zlikvidoval všechny své významné odpůrce.
- Posledním veřejně vystupujícím Stalinovým odpůrcem byl Nikolaj Bucharin, který se postavil proti brutální kolektivizaci vesnic, nicméně šlo spíše o gesto, neboť v této době již proti Stalinovi neměl nikdo šanci.

Diktátor upevňuje moc (1927–1938)

- V následujících letech si zcela podřídil světové komunistické hnutí, zničil všechny potenciální stranické i ideové odpůrce a začal budovat říši a armádu, která měla znovu ovládnout nejdříve bývalé carské impérium a posléze vyvézt revoluce do celého světa.
- Stalin na přelomu dvacátých a třicátých let rozpoutal v zemi teror. Jeho aktuálním plánem bylo dokončení kolektivizace vesnice, kterého mělo být dosaženo nezměrnou brutalitou.
- Výsledkem byl výrazný pokles zemědělské produkce i počtu obyvatelstva.
- V polovině třicátých let se přidala tzv. Velká čistka, známá pod označením Moskevské procesy.
- Nyní byl připraven na expanzi a obnovení carského impéria.
- Během 20. a první poloviny 30. let se omezil na podporu komunistických stran v Evropě a jejich postupné ovládnutí. Zároveň postupně uzavíral smlouvy o spolupráci s Německem.

Expanze (1939–1941)

- V roce 1939 stál svět na prahu další velké války a Stalin se cítil být dost silný, aby začal prosazovat své zájmy v evropském prostoru.
- V srpnu 1939 jeho SSSR uzavřel pakt o neútočení s Hitlerovým Německem, v jehož dodatcích si oba státy rozparcelovaly přilehlou část Evropy a přislíbily vzájemnou podporu svých tažení.
- SSSR 17. září 1939 napadl Polsko. Násladně si vynutil spojenecké smlouvy a rozmístění svých jednotek v Litvě, Lotyšsku a Estonsku. Když se však s těmito a ještě dalšími požadavky obrátil na Finsko, byl odmítnut. Snažil se tedy Finsko dobýt což se mu nedařilo a proto se spokojil pouze s územními zisky.
- Krátce po ukončení zimní války SSSR násilím obsadil Pobaltí.
- Pak znovu obrátil pozornost k Finsku, ale to získalo podporu a záruky Německa.
- Následně musel svoji expanzi Evropou ukončit, protože na utkání s Německem se necítil a všechny potenciální cíle byly pod německou ochranou.
- Stalin byl velice překvapen jistým ochlazením vztahů s Německem a hodně stál o jejich nápravu.

Velká vlastenecká válka (1941–1945)

- Když 22. června 1941 Hitlerovské Německo SSSR přepadlo, pro Stalina to byl strašlivý šok.
- I přes to dokázal SSSR za pomoci zahraničních dodávek německému útoku odolat a na přelomu let 1942/43 převzal iniciativu a přešel do protiútoků.
- Získal zpět vše, co ztratil, znovu ovládl Pobaltí, Ukrajinu, Besarábii a Bělorusko, které začlenil do Sovětského svazu jako svazové republiky. Finsko mu však opět uniklo.
- Jiné státy ve Stalinově sféře zájmů (Polsko, Československo, Rumunsko, Maďarsko, Bulharsko a Východní Německo) takové štěstí neměly a Rusku podlehly, i když režimy v nich vzniklé většinou nelze se Stalinovou diktaturou srovnávat.
- Stalin navíc získal jakožto vítěz nad nacismem gloriolu bojovníka za svobodu a osvoboditele národů. Mnoho levicových intelektuálů po celém světě na něj mělo právě takový názor a nevěřili zprávám o zločinech, které měl v SSSR páchat.

Atentát (1944)

- Ještě za války, roku 1944 měl být na Stalina spáchán atentát.
- Atentátníkem měl být bývalý sovětský nadporučík a nyní špion pro Třetí Říši Pjotr Tavrín-Šilo.
- Tavrín-Šilo byl vysazen na území SSSR dne 1. září 1944. Několik dní pobyl v Karmanovu, odkud 5. září odjel motocyklem. Za městem ho zastavil milicionář s otázkou, odkud jede. Tavrín-Šilo mu uvedl Ržev, což neměl dělat z toho důvodu, že toto město bylo vzdáleno asi 200 km a Tavrín-Šilo měl téměř suché pneumatiky, přestože celý den pršelo.
- Nakonec byl odveden na úřadovnu NKVD, kde se přiznal nejen ke spolupráci s nacisty, ale i ke své minulosti (Tavrín-Šilo byl před válkou třikrát ve vězení). Roku 1952 byl odsouzen k trestu smrti a popraven.

Poválečné období (1945–1953)

- Po válce se Stalinův zdravotní stav začal zhoršovat. V říjnu 1945 prodělal srdeční infarkt.
- Vůdce ztrácel síly k tomu, aby se mohl věnovat každodennímu řízení země.
- V Moskvě se rozhořel boj o nástupnictví. Dosavadní muž číslo dvě Vjačeslav Michajlovič Molotov byl odsunut a předstižen Andrejem A. Ždanovem či Georgijem M. Malenkovem.
- Poválečnou éru vyplnily i masivní propagační kampaně a politické aféry. Teror opět propukl naplno.
- Sovětská propaganda zahájila tažení proti poklonkování před západem.
- Velkou čistku odvrátila pouze Stalinova smrt 5. března 1953.

Zahraniční politika (1945–1953)

- Stalin v poválečných letech sice i nadále plánoval expanzi a upevnění impéria, nicméně jeho postupy se změnily.
- Stalin vytvořil Informační byro (1947), které mělo podřídit tamní komunistické strany sovětskému vlivu.
- Komunistické režimy však vznikly i v Číně Mao Ce-tunga a Severní Korei Kim Ir-sena.

Smrt

- Je zřejmé, že krátce před svou smrtí Stalin připravoval další vlnu teroru ale pravděpodobně 1. března byl raněn mrtvicí.
- Přesný čas není znám, protože Stalin byl zavřen ve svém pokoji a jeho strážci se ho dlouho neodvažovali vyrušit.
- Když o tom byli informováni ostatní členové politbyra, uložili Stalina na lůžko a objednali lékaře.
- Když ten dorazil, byl už na tom Stalin velice špatně: chrčel, zvracel a nepoznával lidi okolo sebe.
- Zemřel 5. března 1953.

Citáty

- „Smrt jednoho je tragédie. Smrt milionů je statistika.“
- „Smrt řeší všechny problémy. Není člověk, není problém.“
- „Vděčnost je nemoc, kterou trpí psi.“
- „Volby nerozhodují voliči, ale ti, co počítají hlasy.“

